

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.)“

COM(2011) 809 final — 2011/0401 (COD)

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на правилата за участие и разпространение на резултатите в „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.)“

COM(2011) 810 final — 2011/0399 (COD)

„Предложение за решение на Съвета за създаване на специфичната програма за изпълнение на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.)“

COM(2011) 811 final — 2011/0402 (CNS)

„Предложение за регламент на Съвета относно програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия (2014—2018 г.) в допълнение към Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020““

COM(2011) 812 final — 2011/0400 (NLE)

(2012/C 181/20)

Докладчик: г-н Gerd WOLF

На 15 декември 2011 г. Съветът и на 13 декември 2011 г. Европейският парламент решиха, в съответствие с член 173, параграф 3 и член 182, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за установяване на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014-2020 г.)“

COM(2011) 809 final — 2011/0401 (COD).

На 19 декември 2011 г. Съветът и на 13 декември 2011 г. Европейският парламент решиха, в съответствие с член 173, член 183 и член 188, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на правилата за участие и разпространение на резултатите в „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014-2020 г.)“

COM(2011)810 final — 2011/0399 (COD).

На 15 декември 2011 г. Съветът реши, в съответствие с член 182, параграф 4 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за решение на Съвета за създаване на специфичната програма за изпълнение на „Хоризонт 2020“ — рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014-2020 г.)“

COM(2011) 811 final — 2011/0402 (CNS).

На 21 декември 2011 г. Съветът реши, в съответствие с член 7, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за регламент на Съвета относно програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия (2014-2018 г.) в допълнение към Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020““

COM(2011) 812 final — 2011/0400 (NLE).

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 март 2012 г.

На 479-ата си пленарна сесия, проведена на 28 и 29 март 2012 г. (заседание от 28 март 2012 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 122 гласа „за“, 3 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Резюме и препоръки

1.1 Комитетът приветства и подкрепя предложенията на Комисията и свързаната с тях цялостна концепция като съществени елементи на стратегията „Европа 2020“. Той приветства волята на Комисията да отреди на темата „научни изследвания и иновации“ по-голяма тежест, отколкото досега. Той вижда в това ясно подчертан напредък и в смисъла на своите досегашни препоръки. По някои точки обаче според него са необходими допълнения, изясняване и корекции.

1.2 По-специално заслужават да бъдат приветствани предложенията за опростяване и гъвкавост. При тяхното осъществяване трябва да се осигури максимална приемственост и да се избягва отново усложняване.

1.3 Заявените намерения относно управлението трябва да бъдат конкретизирани възможно най-скоро и в детайли; за тази цел те се нуждаят от съгласуване с всички заинтересовани страни.

1.4 Комисията би трябвало да представи междинен доклад за опита с програмата „Хоризонт 2020“, нейното прилагане и по-нататъшното ѝ разработване още след втората година от нейното действие.

1.5 Професионалният образ на европейските изследователи трябва да се направи по-привлекателен в духа на заключенията от Съвета по конкурентоспособност от 2 март 2010 г. ⁽¹⁾, за да се отстранят или компенсират съществуващите понастоящем социални недостатъци.

1.6 В онези документи на Комисията (Рамкова програма, Правила за участие, Програма на Евратом), при които сега се предлага правната форма „Регламент“, би следвало да се запази обичайната досега правна форма „Решение“, освен ако Комисията успее да представи убедителна обосновка.

1.7 Всички програмни части и всички правила се приветстват и подкрепят, най-вече онези от тях, които са от полза за социалните иновации, граничните изследвания, МСП и университетите.

1.8 Основен инструмент на „Хоризонт 2020“ трябва да останат лесно обозримите колективни проекти с разумен брой участници.

1.9 Инфраструктурите са отличен пример за европейска добавена стойност в съответствие с принципа на субсидиарност. Това би следвало да намери по-ясно отражение в индикативното разпределение на бюджета.

1.10 В раздела „Обществени предизвикателства“ е необходимо да се постави значително по-голяма тежест върху научноизследователската и развойната дейност за устойчива енергийна система с ниски емисии на CO₂.

1.11 Освен това списъкът на „Обществените предизвикателства“ следва да бъде разширен с важната тема „Способност на обществото и предприятията за иновации“.

1.12 Ключовите базови технологии служат както на конкурентоспособността на индустрията, така и за преодоляване на обществените предизвикателства. Комитетът изрично поддържа тяхното укрепване.

1.13 Когато се извършва оценка на насърчаването на научните изследвания въз основа на няколко критерия и занаят, както се утвърди в практиката, предимство трябва да имат върховите постижения. При насърчаването на иновациите важна роля играе и оценката на пазара, която обаче по начало е много сложна.

1.14 Необходимо е да се установят възможните противоречия в определянето на целите на една политика за научни изследвания, ръководена от научни съображения, и на благоприятна за иновациите индустриална политика и политика на конкуренция, за да може за всяко от тези противоречия да се намери рационално решение.

1.15 Успешната интеграция на политиката за научни изследвания и иновации изисква съвместната работа на многобройни генерални дирекции и служби на Комисията. Комитетът подкрепя усилията в това отношение. Освен това са нужни служители с експертни знания, които познават съответната област на научни изследвания от по-дълго време и продължават да я наблюдават. Комисията трябва да запази и да поддържа своята научно-техническа компетентност и способността си за преценка.

1.16 Главните цели на програмата Евратом трябва, като се предлага, да бъдат ядрената безопасност, погребването на високоактивните ядрени отпадъци и разработването на ядрения синтез по международния проект ITER като водеща инициатива. Програмата трябва да бъде структурирана така, че да се запази подкрепата и собствения ангажимент на държавите членки.

1.17 Необходимо е да се изготви разбираемо обобщено представяне на срещашите се в „Хоризонт 2020“ инструменти и специализирани термини, за да се осигури по-лесното ѝ ползване. Особено внимание би следвало да се отдели на представянето на достатъчни и компетентни консултации на МСП.

⁽¹⁾ Заключение относно мобилността и професионалното развитие на изследователите. 2 999. Заседание на Съвета по конкурентоспособност, Брюксел, 1 и 2 март 2010 г.

2. Основно съдържание на представените от Комисията предложения

В настоящото становище се разглежда пакет от следните предложения, представени от Комисията в отделни документи:

- 1) предложение за рамкова програма „Хоризонт 2020“ за периода 2014–2020 г.;
- 2) предложение за единен набор от правила за участие и разпространение на резултатите;
- 3) предложение за единна специфична програма за изпълнение на „Хоризонт 2020“, както и
- 4) предложение за частите на „Хоризонт 2020“, съответстващи на Договора за Евратом.

Тези документи обхващат общо 380 страници. Основното им съдържание е обобщено тук в следващите параграфи от 2.1 до 2.4, за да се направи разбираема връзка към бележките и препоръките на Комитета, изложени в глави от 3 до 7.

2.1 Рамкова програма „Хоризонт 2020“

2.1.1 За разлика от досега обичайното, Комисията не предлага първоначално очакваната 8-а Рамкова програма за НИРД. Вместо това, в изпълнение на разяснените в Зелената книга⁽²⁾ намерения, в рамковата програма „Хоризонт 2020“ се обединяват дейностите, които в момента се финансират по Седмата рамкова програма за научни изследвания, посветената на иновациите част от Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РКИ), както и от Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ). Освен това за тази цел не се предлага „Решение“ на Европейския парламент и на Съвета, както досега, а „Регламент“.

2.1.2 Заявените основни цели и крайъгълни камъни на политиката на подпомагане по програмата „Хоризонт 2020“ са:

- а) високи постижения в научната област – предложен бюджет: 27 818 млн. евро;
- б) водещи позиции в промишлеността – предложен бюджет: 20 280 млн. евро;
- в) обществени предизвикателства – предложен бюджет: 35 888 млн. евро.

2.1.3 Друга цел е опростяването на достъпа до рамковата програма и на участието в нея.

2.1.4 Предложеният за „Хоризонт 2020“ общ бюджет възлиза на близо 88 млрд. евро. Предвижда се той да бъде допълнен с финансиране на дейности от структурните фондове и от програмата за образование.

2.2 Правила за участие и разпространение на резултатите

2.2.1 Тези правила се отнасят до условията за участие в рамковата програма. Целта им е осигурят единна и гъвкава регулаторна рамка, да послужат за опростяване и да са валидни за всички съставни части на „Хоризонт 2020“. Наред с това се оставя открита възможността за промени или изключения.

2.2.2 Въвежда се единна ставка за финансиране без разлика между участниците. Освен това се предлага засилена употреба на еднократни общи суми, фиксирани ставки и таблица на разходите за единица продукт, като широко се възприемат обичайните счетоводни практики на бенефициерите на безвъзмездни средства.

2.2.3 При безвъзмездните средства се предвиждат следните ставки за финансиране за преки допустими разходи:

- а) безвъзмездните средства, отпускани в рамките на „Хоризонт 2020“, могат да достигнат максимален размер от 100 % от общата сума на **преките допустими разходи**, без да се засяга принципът за съфинансиране;
- б) безвъзмездните средства, отпускани в рамките на „Хоризонт 2020“, се ограничават до максимум 70 % от общите **преки допустими разходи** за следните дейности:

— дейности, включващи предимно изготвяне на прототипи, изпитване, демонстрации, експериментални разработки, пилотни проекти или въвеждане на пазара;

— дейности по програми за съфинансиране.

2.2.4 **Непреките допустими разходи** се определят, като се прилага фиксирана ставка в размер на 20 % от общите преки допустими разходи. Работната програма може алтернативно да разреши непреки допустими разходи да бъдат деклариран и под формата на еднократна обща сума или таблица на разходите за единица продукт.

2.2.5 За тази цел се прилагат следните правила за участие:

2.2.5.1 В дадена дейност трябва да участват най-малко три юридически лица.

— Всяко едно от трите юридически лица трябва да има седалище в държава членка или в асоциирана държава.

— И трите юридически лица трябва да имат седалище в различни държави членки или асоциирани държави.

— Трите юридически лица трябва да бъдат независими едно от друго по смисъла на член 7.

2.2.5.2 Чрез дерогация от тези правила в следните случаи като предпоставка се допуска участието само на едно юридическо лице със седалище в държава членка или в асоциирана държава:

- а) дейности на Европейския съвет за научни изследвания (ЕСНИ), свързани с авангардни проучвания,

⁽²⁾ COM(2011) 48 final и ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 121.

- б) при прилагане на инструмента за МСП,
- в) дейности за съфинансиране на програми,
- г) в специфични случаи, предвидени в работната програма или в работния план, както и
- д) при координационни и спомагателни дейности и при дейности, свързани с обучението и мобилността.

2.2.6 Процедури за оценка

2.2.6.1 Подадените предложения се оценяват въз основа на следните критерии:

- а) високи постижения;
- б) въздействие;
- в) качество и ефективност при внедряването.

2.2.6.2 Предложенията за гранични изследвания (ЕСНИ) се оценяват изключително по критерия „високи постижения“.

2.3 Специфична програма

2.3.1 Докато в 7-а Рамкова програма за НИРД се прилагаха няколко „специфични програми“ (напр. „Сътрудничество“ или „Капацитети“), сега Комисията предлага само една „специфична програма“, която обхваща различните цели и структури за финансиране в рамките на подпрограми.

2.3.2 Четирите подпрограми са:

I. „Високи постижения в научната област“, в това число:

- i. гранични научни изследвания (ЕСНИ),
- ii. научни изследвания в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии (БНТ),
- iii. действия по програмата „Мария Кюри“ и
- iv. европейски научноизследователски инфраструктури.

II. „Водещи позиции в промишлеността“, в това число:

- i. информационни и комуникационни технологии,
- ii. нанотехнологии,
- iii. материали,
- iv. биотехнологии,
- v. производство и преработка и
- vi. космически технологии.

Към това се добавят подобряване на достъпа до рисково финансиране и увеличаване на иновациите в малките и средните предприятия.

III. „Обществени предизвикателства“, в това число:

- i. здравеопазване, демографски промени и благосъстояние,
- ii. продоволствена сигурност, устойчиво земеделие, мореплавателски и морски изследвания и биоикономика,
- iii. сигурна, чиста и ефективна енергия,
- iv. интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт,
- v. действия във връзка с климата, ресурсна ефективност и суровини,
- vi. приобщаващи, новаторски и сигурни общества.

IV. „Преки действия на Съвместния изследователски център (JRC) извън ядрената област“ с цел разширяване на базата от научни факти, използвана при създаването на политики, за да се подобри разбирането на природните процеси, които са в основата на обществените предизвикателства, както и да се проучат нововъзникващите области на науката и технологиите.

(Действията на JRC в ядрената област се разглеждат в частта за Евратом).

2.4 Програмата на Евратом 2014–2018 г.

2.4.1 Тази програма включва научноизследователски дейности в областта на ядрената енергия (синтез и делене) и радиационната защита. За разлика от обичайната досега практика програмата се предлага под формата не на решение, а на регламент. Тя има за цел да допринесе за постигане на стратегическите цели на „Хоризонт 2020“ (параграф 2.1.2). Съгласно Договора за Евратом продължителността на програмата е ограничена до пет години, т.е. тя приключва през 2018 г.

2.4.2 Непреките дейности по програмата Евратом включват:

- а) безопасна експлоатация на ядрени системи,
- б) решения за управлението на крайните ядрени отпадъци,
- в) развитие и опазване на експертните знания в ядрената област (ядрено делене),
- г) грижа за радиационната защита,
- д) разработки, свързани с термоядрения синтез с използване на съществуващи и бъдещи експериментални инсталации,
- е) разработване на материали, технологии и идейно проектиране,
- ж) стимулиране на новаторството и на конкурентоспособността в промишления сектор;
- з) наличие и използване на научноизследователските инфраструктури.

2.4.3 За изпълнението на непреките дейности Комисията се подпомага от консултативни комитети.

2.4.4 Преките дейности включват програмата за НИРД на Съвместния изследователски център.

2.4.5 За ITER ще бъде представено отделно решение, тъй като този проект няма да бъде финансиран по многогодишната финансова рамка.

3. Общи бележки на Комитета

Като се има предвид обемът на представените от Комисията четири документа, Комитетът има възможност да разгледа само ограничен брой аспекти, които намира за принципно важни.

3.1 Одобрение като цяло

Комитетът приветства и подкрепя предложенията на Комисията като съществени елементи на стратегията „Европа 2020“. Той вижда в тях сполучлива цялостна концепция. Той констатира, че много от неговите предишни препоръки (например относно опростяването⁽³⁾, относно Зелената книга⁽⁴⁾ и относно Съюза за иновации⁽⁵⁾) са взети под внимание и поради това препраща и към тези свои становища и съдържащите се в тях препоръки. По някои точки обаче според него са необходими допълнения, изясняване и корекции.

3.2 Приоритети, бюджет, цел за 3 % и ефект на лоста

3.2.1 Научните изследвания, развойната дейност и иновациите са определящи за бъдещото място на Европа в света. Поради това тяхно решаващо значение те трябва да получат значително по-висок приоритет не само в Комисията, а най-вече и в държавите членки. Комитетът отбелязва със задоволство, че от предложения за „Хоризонт 2020“ бюджет действително личи волята на Комисията да придаде на темата за научните изследвания и иновациите, както и на нужните за тях инвестиции значително по-голяма тежест отколкото досега. Това отговаря на многократно отправяните препоръки на Комитета и съответно получава пълната му подкрепа. Вярно е, че обективно погледнато размерът на предлагания сега бюджет все още е недостатъчен с оглед на разяснената по-долу цел за 3 %, както и на амбициозните цели за научни изследвания и иновации. Въпреки това Комитетът признава, че той представлява реалистичен компромис в рамките на другите практически ограничения.

3.2.2 През 2002 г., в изпълнение на Лисабонската стратегия до 2010 г., на заседанието на Съвета от Барселона беше формулирана целта за 3 %, която се отнася най-вече до политиката на подпомагане на държавите членки и тяхната промишленост. Съгласно тази цел до 2010 г. 3 % от brutния вътрешен продукт на държавите членки трябваше да бъдат изразходвани за НИРД, като една трета се финансира с публични средства, а две трети – от промишлеността. До момента тази цел не е постигната нито средно за ЕС, нито в повечето от държавите членки. Затова тя сега отново е включена в стратегията „Европа 2020“.

3.2.3 Заложената в „Хоризонт 2020“ политика на подпомагане трябва да упражни решаващ ефект на лоста, за да се постигне поне този път целта за 3 %. За съжаление обаче, въпреки споменатото по-горе увеличение на бюджета, все още има основание за съмнения дали ефектът на лоста ще бъде достатъчен. Общият бюджет на Европейския съюз е в размер на около 1 % от brutния вътрешен продукт на неговите държави членки. От него за бюджета на „Хоризонт 2020“ са предвидени по-малко от 9 %. Следователно делът на ефекта на лоста в количествено измерение продължава да бъде по-малък от 1:30! Ето защо предложеният бюджет може да се разглежда само като необходима първа стъпка към действително необходимия обем на финансиране. Затова той в никакъв случай не бива да бъде намаляван.

3.3 Опростяване и приемственост

Комитетът подкрепя по-специално онези мерки, които трябва да спомогнат за опростяването на процедурите⁽⁶⁾, за което той отдавна настоява. Става въпрос за особено труден баланс между простота, справедливост в отделния конкретен случай и също така изискващата се приемственост, за която може евентуално да е нужно допълнително адаптиране. Това обаче в никакъв случай не бива да води до рецидив на свръхсложни и бавни процедури.

3.4 Свобода на действие и гъвкавост

Затова Комитетът приветства факта, че наред с немногото на брой, прости правила в структурирането на програмата и в разпределението на бюджета е предвидена и достатъчна степен на гъвкавост и свобода на действие (Специфична програма, Дял I, Член 6 „Бюджет“). Ето защо особено важно е изясняването на свързаните с това бъдещи процеси на вземане на решения и най-вече на ролята на програмните комитети.

3.5 Управление

Комитетът подкрепя свързаните с това (посочени в COM(2011) 809 final, съображение (21) съображения и намерения на Комисията и особено акцента върху подхода „отдолу нагоре“. Той подкрепя също и намерението при определянето на акцентите на специфичната програма редовно да се осъществява обратна връзка с крайните потребители, гражданите, социалните партньори и организациите от гражданското общество.

3.5.1 Според Комитета обаче тези много общо формулирани изявления на Комисията трябва да бъдат допълнени с **изчерпателни и прецизни данни** за изпълнението на програмата, както и за решенията, които трябва да се вземат в хода ѝ, за разпределението (вкл. бюджетно) и тематичните спецификации. Необходимото „управление“ означава достатъчно добре да се разяснява в каква степен, чрез кои структури и на кои нива на вземане на решения (например програмни комитети) заинтересованите страни, както и представителите на гражданското общество ще бъдат включвани по балансиран начин в тези процеси и работни програми. Защото според намерението на Комисията в работните програми ще бъдат прехвърлени не само теми, но също и подробни разпоредби относно бюджета, инструментите и обхвата на финансиране и евентуално аутсорсинга, например към европейски технологични платформи, „инициативи по член 185“ и т.н.

⁽³⁾ Вж. най-вече ОВ 48, 15.2.2011 г., стр. 129.

⁽⁴⁾ COM(2011) 48 final и ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 121.

⁽⁵⁾ ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽⁶⁾ Вж. бележка под линия 3.

3.5.2 Като се вземе предвид и очертаващото се в предложението на Комисията намерение за тази цел да се използват също и изпълнителни агенции или други външни структури по член 55 от Финансовия регламент, необходимо е да се изяснят и тяхната роля, техните правомощия и контрол.

3.5.3 Комитетът препоръчва този кръг от въпроси да бъде изяснен в процес на съгласуване с всички заинтересовани страни, да се представи в придружаващ документ и след това да се чуе и мнението на Комитета по него. Същевременно той предупреждава, че в хода на този процес, особено на равнище работни програми, не бива да има отново връщане – така да се каже, през задната врата – към досегашните (свръх-)регулиране и усложненост (вж. също параграф 3.3). **Отклонения от приемствеността на досегашните процедури би следвало да се правят само доколкото това е неизбежно за целите на опростяването.**

3.6 Дублиране на усилията

Отделни предприятия и аспекти от подпрограмите на „специфичната програма“ може да се дублират, което от една страна още повече повишава степента на гъвкавост, но от друга страна може да доведе и до изместване на приоритетите, както и да усложни обзиримостта и разпределението. Така например информация и импулси от решаващо значение от подпрограмите „Високи постижения в научната област“ или „Водещи позиции в промишлеността“ могат да се вляят в подпрограмата „Обществени предизвикателства“.

3.7 Междинен доклад

Ето защо Комитетът препоръчва, в допълнение към предвидената за след четири години „междинна оценка“ (аналогично на СОМ(2011) 52 final), две години след началото на програмата Комисията да представи „междинен доклад“, който да информира за осъществените дотогава действия и за опита, който Комисията и заинтересованите страни са придобили от тях – особено при „управлението“, за което са настоява в предложението.

3.8 Индикативно бюджетно разпределение

Като се вземат предвид направените по-горе уговорки, Комитетът приветства и предложеното индикативно разпределение и разделяне на бюджета по отделните подпрограми и техните предприятия. Това се отнася по-специално и за подпомагането на малките и средните предприятия, както и за обществените проблеми и въпроси – три изключения ще бъдат разгледани по-долу (параграфи 4.3, 4.2.1 и 4.2.2). Освен това обаче трябва да се внесе прозрачност по въпроса каква тежест ще получи координирането на националните и регионалните програми (напр. на новата схема ERA-Net) в сравнение с прякото финансиране на научните изследвания.

3.9 Изследователската професия

В съображение (22) в предложението относно рамковата програма Комисията подчертава: „Хоризонт 2020“ следва да допринесе за привлекателността на изследователската професия в Съюза.“ Във връзка с това обаче Комитетът не вижда конкретни данни за това какви мерки са предприети

междувременно в духа на заключенията на Съвета по конкурентоспособност⁽⁷⁾ от 2 март 2010 г. и за действително подобряване на незадоволителното социално положение на младите научни изследователи (вж. подробно изложение по този въпрос в Глава 6).

3.10 Регламент или решение

За Комитета не става ясно, а той не намира и произхождаща от досегашния опит обосновка на Комисията, защо принципът на субсидиарност да изисква или допуска да се направи отклонение от досегашната практика и още два от представените от Комисията документи да се предлагат под формата на регламент, а не на решение. Комитетът препоръчва да се запази обичайната досега практика, освен ако Комисията не успее да представи ясна правна обосновка.

3.11 Съгласуван подход на Комисията

Съществуват многобройни аспекти на европейската политика за научни изследвания и иновации, при които се изисква съгласуван подход, с ефикасни действия и сътрудничество не само между Комисията и държавите членки, а също и между няколко комисари, генерални дирекции и служби в рамките на Комисията. Такива са образователната политика, социалното положение на изследователите, структурните фондове, политиката на сближаване, индустриалната политика, политиката на конкуренция, енергийната политика, здравната политика, политиката в областта на околната среда и др. Комитетът насърчава Комисията да засили усилията си в това отношение и да разработи нужните за целта процедури и инструменти.

3.12 Компетентни служители

Комитетът отново повтаря⁽⁸⁾ настойчивата си препоръка във финансиращите организации, но най-вече и в Комисията (или в запланиваните изпълнителни агенции) да работят доказали се в науката и компетентни служители, които отлично и трайно познават и продължават да следят съответната научна област, особеностите ѝ и свързаната с нея „общност“. При НИРД редовната ротация на кадри е контрапродуктивна!

3.12.1 Запазване на компетентността и ангажираността

Освен това Комитетът изразява загриженост, че с очертаващата се тенденция за прехвърляне на досегашните задачи и дейности, свързани с насърчането на научните изследвания и иновациите, от Комисията към агенции е възможно Комисията от своя страна не само да се откаже от собствената си професионална компетентност и способност за преценка, а и да не се идентифицира в достатъчна степен със съдържанието по същество. Това обаче е безусловно необходимо, за да може важната тема за научните изследвания, развойната дейност и иновациите да бъде представена на политическо равнище с професионална компетентност, успех и пламенна ангажираност. По този начин би се изгубил решаващ елемент на баланса в крехката система на „взаимен контрол и уравнивяване на правомощията“.

(7) Заключения относно мобилността и професионалното развитие на изследователите. 2 999. Заседание на Съвета по конкурентоспособност, Брюксел, 1 и 2 март 2010 г.

(8) ОВ С 44, 16.2.2008 г., стр. 1.

3.13 По-нататъшни мерки – стратегия „Европа 2020“

По мнение на Комитета програмата „Хоризонт 2020“ е необходим и решаващ елемент в рамките на стратегията „Европа 2020“. Тя трябва обаче да бъде допълнена с важни по-нататъшни мерки както от страна на Комисията, така и най-вече от страна на държавите членки. Във връзка с това той посочва своите инициативи относно стратегията „Европа 2020“. Става дума по-специално за това във всички държави членки да се създадат и развият ефективни и благоприятстващи иновациите икономически ⁽⁹⁾, социални и образователни системи.

4. Специфични бележки на Комитета

4.1 Обществени и хуманитарни науки, образователна политика и иновации

Комитетът приветства намерението научните изследвания в областта на обществените и хуманитарните науки и иновациите да бъдат интегрирани във всяка една от общите цели на „Хоризонт 2020“. Той смята посочените във връзка с това теми за подходящи и важни и приветства значимото им място в програмата. Освен това той препоръчва да се придаде по-голяма тежест на усилията за ефикасна образователна система във всички степени на образованието. Тази ключова задача е от решаващо значение, за да може потенциалът от дарования в ЕС да се насърчава и използва оптимално, съобразно уменията. По-специално във връзка с целите на „Хоризонт 2020“ е важно особено в университетите да се подготвят достатъчен брой и квалифицирани специалисти. За тази цел обаче посоката следва да се задава още в училище!

4.2 Обществени предизвикателства

Комитетът подкрепя списъка на „Обществени(те) предизвикателства“. Той препоръчва обаче още по-силно да се подчертаят следните области:

4.2.1 Проблеми, свързани с енергията и климата

При определянето на приоритети в рамките на подпрограма „Обществени предизвикателства“, с оглед на изключително амбициозната цел ⁽¹⁰⁾, Комитетът препоръчва до 2050 г. да се извърши тотална революция на енергийните доставки и да се премине изцяло към нисковъглеродни технологии, като тази тема получи значително по-голяма тежест в разпределението на бюджета ⁽¹¹⁾. Все още не е задоволително решен проблемът за разработване на достатъчни и достъпни като цена нисковъглеродни технологии за съхраняване на енергия и т.нар. „буферни технологии“, които да компенсират колебаещото се предлагане на вятърна и слънчева енергия, както и за дългосрочните доставки на горива за тежкотоварните превози, въздушния и морския транспорт. Въздействието върху икономиката и обществото също се нуждае от задълбочено проучване.

4.2.2 Способност на обществото и предприятията за иновации

Освен това Комитетът препоръчва списъкът на „Обществените предизвикателства“ да бъде разширен с важната тема „Способност на обществото и предприятията за иновации“. **(Защо Google или Facebook не бяха създадени в Европа? Защо не всички държави членки имат еднакво ефективна административна, икономическа и социална структура?)** Вярно

е, че тази тема е обобщена в предложението на Комисията (вж. параграф 2.3.2 – III – vi по-горе) в рамките на конкретната цел „Приобщаващи, новаторски и сигурни общества“, но според Комитета нейното голямо обществено и икономическо значение не е достатъчно добре изтъкнато. В края на краищата става дума за основната тема на водещата инициатива „Съюз за иновации“ ⁽¹²⁾ (следователно в параграф 2.3.2 – III, подточка vi би трябвало да гласи съкратено: „Приобщаващи и сигурни общества“).

4.3 МСП и микропредприятията като субекти на иновациите

Комитетът приветства предложените подобрения за насърчаване на МСП. Той вижда в тях важен елемент на общата концепция за „Европа 2020“ и във връзка с това препраща и към своето становище относно Съюза за иновации ⁽¹³⁾. В него той подчертава, че „определението за малките и средните предприятия и тяхната тежест следва да бъде преразгледано, тъй като новите възможности за комуникация чрез ИКТ означават, че микропредприятията, а дори и дейности, извършвани еднолично, придобиват по-голямо значение. Евантуално би следвало да се преосмисли границата между тях и свободните професии.“ Комитетът приветства информацията от Комисията, че вече се работи по този въпрос. Освен това във връзка с Глава 7 Комитетът подчертава също така, че за МСП е особено важно да бъдат информирани по подходящ и разбираем начин относно различните инструменти за финансиране по програмата „Хоризонт 2020“ и достъпа до тях. Желателно би било да има и консултативни бюра, в които запитванията да могат да се отправят устно.

4.4 Университети

Комитетът приветства предвидената в Правилата за участие и разпространение на резултатите възможност за 100-процентно финансиране на общите преки допустими разходи. Той вижда в нея предимства за работещите в университетите изследователи/изследователски групи в областта на природните, инженерните и хуманитарните науки. По този начин се спомага за постигане на многократно препоръчаната от Комитета цел, в ЕС да се създадат и поддържат университети на световно равнище. В духа и на доклада на г-жа Matias (Европейски парламент, A7-0302/2011) тези мерки се нуждаят обаче от допълнителна подкрепа с ресурси на политиката на сближаване, за да може да се изгради необходимият капацитет в онези държави членки, които досега не са били включени в достатъчна степен в рамковата програма. Независимо от това за тази цел са необходими по-нататъшни важни мерки, чието разглеждане би излязло извън рамката на настоящото становище.

4.5 Научноизследователски инфраструктури

Както многократно е подчертавал, Комитетът вижда в големите инфраструктурни съоръжения решаващи спомагателни средства и инструменти за технологични и научни изследвания и върхови постижения, които без тях изобщо не са възможни. Оттук произтичат и тяхната голяма привлекателна сила и силата им на въздействие както за вътрешноевропейското сътрудничество, така и за най-добрите в света инженери и учени ⁽¹⁴⁾. Нещо повече, потенциалът за ползване на големите инфраструктурни съоръжения надхвърля възможностите и потребностите само на една отделна държава членка, поради което такива съоръжения често се изграждат и експлоатират в партньорство от отделните държави членки.

⁽⁹⁾ Вж. напр. <http://www.worldbank.org>.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 885 final.

⁽¹¹⁾ ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 49.

⁽¹²⁾ ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽¹³⁾ ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 182, 4.8.2009 г., стр. 40.

4.5.1 Принцип на субсидиарност

Такива инфраструктури са образец за европейско финансиране в съответствие с принципа на субсидиарност. Ето защо Комитетът изразява съжаление, че това важно от формална и съдържателна гледна точка значение не е намерило отражение в предложеното индикативно разпределение на бюджета. Поради това той предлага кредитите по останалите индикативни бюджети (с изключение на тези за МСП!) да бъдат намалени съответно с 2 % до 2,5 % и средствата от това съкращение да бъдат прибавени към позиция „Инфраструктури“. Това е още по-необходимо, като се има предвид, че към тях ще се причислят и важните електронни инфраструктури, които ще добиват все по-голямо значение.

4.5.2 Оперативни разходи

Освен това Комитетът препоръчва в рамките на проектното финансиране Комисията да участва и в оперативните разходи за инфраструктурите. Той приканва Комисията ясно да заяви, че наистина има такова намерение.

4.6 Ключови базови технологии

Както Комитетът вече многократно е подчертавал⁽¹⁵⁾, разработването, овладяването и пазарната реализация на ключовите базови технологии е решаваща транссекторна задача, за да се укрепят, от една страна, конкурентните позиции на промишлеността на ЕС и, от друга страна, да се посрещнат обществените предизвикателства, свързани например с устойчивите енергийни доставки или здравеопазването. Ето защо Комитетът приветства факта, че на тази тема е придадена съответстващата ѝ тежест, още повече че тя е ефикасен двигател за сътрудничеството между научноизследователските организации и промишлеността, т.е. за *публично-частни партньорства*. Особено важен в този контекст е програмният стълб „Отворени БНТ: насърчване на нови идеи“.

4.7 Процедура за отчитане на разходи I

Комитетът приветства факта, че се предвижда признаване на обичайните в съответните държави членки процедури за отчитане на разходите на научноизследователските организации и фирмите (например изчисляване на почасовите ставки в промишлеността). Тук следва да се включват и онези разходи, които възникват вследствие на облагането с данък добавена стойност.

4.8 Процедура за отчитане на разходи II

Освен това Комитетът приветства значителното опростяване, което следва от подхода „100%/20%“ или съответно „70%/20%“ (вж. обяснението на тези понятия в параграфи 2.2.3 и 2.2.4) в правилата за участие. Независимо от голямото административно предимство, за различни групи участници от това могат да произтекат отчасти финансови предимства, но отчасти и финансов ущърб в сравнение с настоящите квоти. Ето защо Комитетът препоръчва най-напред да се натрупа опит в това отношение и евентуално по-късно леко да се повишат ставките за финансиране на непреките разходи.

4.9 Обществени поръчки – специфичен аспект

При изграждането на научноизследователски инфраструктури и едрогабаритни устройства на промишлеността често се възлага разработването и изработката на новаторски, изключително сложни и прецизни елементи. При това се налага да се изследват нови технологични области и могат да възникнат типични проблемни случаи, каквито са описани в становището

на Комитета относно трансфера на знания⁽¹⁶⁾. Там Комитетът препоръчваше „да се проучи досегашният опит при прилагането на действащите разпоредби на ЕС и на държавите-членки в областта на държавните помощи, бюджета, конкуренцията и възлагането на обществени поръчки, за да се установи дали той може да послужи за оптимално запазване и прилагане на уменията и специализираните познания, придобити в индустриалния сектор при възлагане на такива поръчки, в полза на европейската конкурентоспособност, но също и за целите на съответни последващи поръчки [...]“.

4.10 Нови подходи на индустриалната политика и на политиката в областта на конкуренцията

Ето защо следва да се помисли за нови подходи на свързаната с това индустриална политика и политика в областта на конкуренцията. В този контекст е съмнително дали представените вече от Комисията идеи за обществени поръчки в предпазарен стадий („*Precommercial Procurement*“) описват подходящия инструмент. Комитетът вижда в това, от една страна, опасност поради страх от възможни монополи на знанието да се предпочете пълен отказ от водещи позиции и постижения в промишлеността. Това би било голяма грешка. От друга страна обаче той вижда и риск, поради твърде протекционистични мерки в ущърб на научните изследвания да не бъде получен най-добрият продукт, тъй като той е наличен само извън Европа. Затова Комитетът препоръчва да бъдат идентифицирани различните, отчасти взаимно противоречащи си цели или изисквания към политиката в областта на научните изследвания, политиката за иновации и индустриалната политика, както и да бъдат обсъждани и изяснявани с различните заинтересовани страни. Възможно е за отделни случаи да трябва дори да се предвидят и изключения (вж. параграф 4.9).

4.11 Ефикасен обем на проектите

Тенденцията към все по-големи като например съвместните технологични инициативи, общностите на знание и иновации (ОЗИ), а сега и водещите инициативи в областта на БНТ, би следвало да се наблюдава внимателно, защото при тях се изискват все повече ресурси и труд за самоуправление и сложни процеси на съгласуване. Те не бива да се превръщат във „вавилонски кули“.

4.11.1 Колективните проекти като основен инструмент

Интеграцията на ресурсите може наистина да бъде положителна, но от определен мащаб нататък тя същевременно води и до изместване на по-дребните участници от рамковата програма, тъй като те не разполагат с необходимата за целта значителна юридическа и административна подкрепа. Това се отнася особено за МСП и изследователските групи в университетите. **Поради това лесно обозримите колективни проекти с разумен брой участници трябва да продължат да бъдат основен инструмент на „Хоризонт 2020“.**

4.12 Европейският институт за иновации и технологии (ЕИТ)

Тъй като ЕИТ се финансира от бюджета на „Хоризонт 2020“, Комитетът разглежда неговата дейност също и като елемент от преследваната от „Хоризонт 2020“ стратегия. Затова в своите препоръки той обхваща и тази област. В процес на изготвяне е отделно становище относно ЕИТ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 112.

⁽¹⁶⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8, параграф 1.8 и Глава 5.

⁽¹⁷⁾ COM(2011)822 final и INT/618 - Становище на ЕИСК относно „ЕИТ – стратегическа програма“ (Виж страница 122 от настоящия брой на Официален вестник).

4.13 Критерии за оценка

В параграф 2.2.6 бяха посочени предложените от Комисията критерии за оценка⁽¹⁸⁾ или подбор: **високи постижения, въздействие, качество и ефективност**. Комитетът смята това за правилно, ако не се подкопава водещото място на високите постижения, които във всеки случай са най-важният критерий за върхови резултати. По отношение на граничните изследвания Комитетът предупреждава да не се надценяват най-често цитираните публикации, тъй като това води до превес на научно-изследователски теми, които вече бездруго са се наложили. Той повтаря своето общо предупреждение срещу формализирани процедури за оценка.

4.13.1 Специално при оценката, свързана с насърчаването на иновациите, важна роля трябва да имат, разбира се, и **пазарните аспекти**⁽¹⁹⁾. Че това обаче съвсем не е лесна задача в една хипотетична ситуация, и то точно при новаторски подходи, а и не води непременно до правилни оценки, показват първоначалните погрешни оценки например при разработването на персоналния компютър (PC).

4.14 Съвместен изследователски център

Комитетът приветства предложенията за пряко финансиране на съвместния изследователски център. Същевременно той обръща внимание, че дейността на центъра следва да подлежи на същите процедури на оценка като тези, които се прилагат за останалите заинтересовани страни. Доколкото съвместният изследователски център кандидатства и за непряко подпомагане от специфичната програма, следва изцяло да се спазва и принципът на равни възможности спрямо останалите, принадлежащи към Комисията кандидати/заинтересовани страни.

5. Евратом

5.1 Комитетът вижда в представената програма на Евратом по същество – и с основание! – продължение на представената наскоро от Комисията и обширно разгледана от Комитета програма на Евратом за периода 2012-2013 г.⁽²⁰⁾ Комитетът повтаря и потвърждава посочената в цитираното становище основна позиция, а именно че: *„експертният опит в сферата на ядрените технологии, тяхното използване и последиците от тях трябва да бъде запазен и обогатен. В това отношение Рамковата програма за научноизследователска и развойна дейност на Евратом създава значителна европейска добавена стойност посредством своята координираща функция при обединяването на ресурси и интегрирането на съвместни усилия.“* Наред с това Комитетът потвърждава подробно изложените там свои позиции и препоръки по тези въпроси. Като се позовава на това, Комитетът поставя тук акцент само върху някои отделни моменти. Основната задача са реакторни системи с максимална безопасност и с възможно най-малко количество дълготрайни високорадиоактивни отпадъци.

5.2 Комитетът отбелязва със задоволство, че отправените в становището му препоръки в основни линии са отразени в предложената програма на Комисията:

⁽¹⁸⁾ Вж. по-специално параграф 4.2 на становището на ЕИСК, ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽¹⁹⁾ Вж. по-специално параграф 3.7.2 на становището на ЕИСК, ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽²⁰⁾ COM(2011) 71 final, COM(2011) 72 final, COM(2011) 73 final, COM(2011) 74 final и ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 127.

— подобрена безопасност на реакторите, погребване на високо радиоактивните отпадъци, преобразуване с цел намаляване на дългосрочната радиоактивност, контрол на делящите се радиоактивни материали, както и радиационна защита;

— изводи от „стрес тестовете“;

— развойна дейност за добиване на енергия от термоядрен синтез и ITER като голям международен проект;

— обучение на специалисти и осигуряване на основни познания в училищата.

5.2.1 Комитетът повтаря⁽²¹⁾, че независимо от решението на отделни държави членки за или против използването на ядрена енергия е *„абсолютно наложително в рамките на ЕС много категорично да се развоят и да бъдат на разположение нашите знания във връзка с въпросите на безопасността и основните технологии. Отказът от цялостно познание би бил опасно заравяне на главата в пясъка“*. Комитетът изразява загриженост, че в онези държави членки, които днес се отказват от използването на ядрената енергия или възнамеряват да направят това в бъдеще, би могло да излезе изучаването и понататъшното развитие на тези умения. Това непременно трябва да се избегне.

5.3 Европейски форум по въпросите на ядрената енергия (ENEf)

Що се отнася до въпросите на технологията на реакторите за ядрен разпад, Комитетът подкрепя по-специално процедурите и препоръките на *Европейския форум по въпросите на ядрената енергия (ENEf)*, в чиято дейност той самият участва чрез свои представители в сътрудничество с Комисията.

5.4 „Стрес тестове“

Решението всички ядрени централи в ЕС да бъдат подложени на „стрес тестове“ беше логична последица от причинената от цунами авария на реактора във Фукушима. Щом бъдат налице всички резултати от тези стрес тестове, трябва не само да се извлекат поуки за вече съществуващите ядрени централи, но и да се поставят съответните акценти в рамките на насочената към научни изследвания, развойна и демонстрационна дейност програма на Евратом.

5.4.1 Във връзка с това следва да се обърне особено внимание на разглеждането на възможни аварии, дължащи се на причини, надхвърлящи рамките на проектирането.

5.5 Синтез

Сред части от обществеността започна дебат за програмата за термоядрен синтез – от една страна тъй като до 2050 г. (временният хоризонт на пътната карта) от него не може да се очаква никакъв съществен принос за добиването на енергия при ниски въглеродни емисии и, от друга, понеже строителните разходи за международния проект ITER (по предложение на Комисията средствата за това следва да бъдат осигурени извън Рамковата програма!) са нараснали значително в сравнение с първоначалните оценки.

⁽²¹⁾ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 127, параграф 3.4.

5.5.1 Пътна карта до 2050 г.

Комитетът ще изготви отделно становище относно пътната карта за енергетиката до 2050 г.⁽²²⁾ Тук следва единствено да се подчертае, че поради световното демографско развитие и нарастващия в целия свят енергиен глад проблемът за енергията в световен план в никакъв случай няма да може да бъде решен по устойчив начин посредством мерките, прилагани в ЕС до 2050 г. В този смисъл енергията, получена от термоядрен синтез, е единствената налична или известна, но все още неизползвана допълнителна опция в спектъра на възможните технологии за намиране на решение на тази мащабна задача.

5.5.2 ITER I

Въпреки че програмата Евратом обхваща само (европейските) научно-технически подготвителни дейности за ITER – предвижда се средствата за строителните разходи за ITER да бъдат осигурени от другите⁽²³⁾ – е правилно ITER да се разглежда като водеща инициатива за световните научни изследвания в областта на термоядрения синтез, а и на европейската програма за термоядрен синтез. Независимо че има възможност и необходимост от концептуални подобрения и алтернативи, ITER е решаваща и единствена по рода си в световен план стъпка в развитието за бъдещото използване на енергията от термоядрен синтез. В ITER се предвижда за пръв път в света – с положителна ефективност – от термоядрен синтез да се получи енергия с мощност 500 мегавата⁽²⁴⁾.

5.5.3 ITER II

Наред с това обаче ITER представлява също и **тест за безпрецедентно по обхвата си международно сътрудничество** между основните индустриални държави. **Партньори са Китай, Европейският съюз, Индия, Япония, Корея, Русия и САЩ.** Техният интерес да участват в разработването на решаващите нови елементи на технологиите показва големите очаквания към още един изгоден енергиен източник без въглеродни емисии. От друга страна, новаторският характер и сложността на това сътрудничество са и една от причините за коригиране на първоначалната идея, че разпределяните между отделните партньори общи разходи биха намалели с увеличаването на броя на партньорите. Голямата ценност на това партньорство не е най-вече в икономията на разходи, а в неговата добавена стойност от гледна точка на опит, идеи и отлични специалисти. Освен това, подобно на международната космическа станция, то е принос към международното разбиране и укрепването на мира, който не трябва да се подценява (ITER беше първоначално предложен и инициран от Горбачов, Митеран и Рейгън!). По мнение на Комитета подходът на Комисията средствата за европейския дял от строителните разходи за ITER да се осигуряват от източници извън бюджета на ЕС, в никакъв случай не бива да застрашава продължаването на проекта.

5.5.4 Ангажимент на държавите членки – договори за асоцииране

В своето прието наскоро становище относно програмата на Евратом⁽²⁵⁾ Комитетът обърна внимание на решаващото значение на т.нар. „асоциации“ като основа и мозъчен тръст на програмата за термоядрен синтез и като средство за ангажиране на държавите членки. Комитетът изтъква своите тогавашни позиции и отново

предупреждава да не бъде застрашавано това важно подпомагане и да не се позволи то да изчезне. Освен това асоциациите са изпитаният инструмент, за да се гарантира желаното от Комисията „Съвместно планиране на научноизследователски програми“⁽²⁶⁾. Затова и при евентуална промяна на организационната структура на Европейската програма за термоядрен синтез трябва да останат на разположение ефективни инструменти на съвместното планиране на програми, за да се координират и включат на общностно равнище по целесъобразен начин програмите на участващите лаборатории на държавите членки, за да се запази досегашната водеща роля на ЕС в тази област от научните изследвания и необходимата подкрепа от страна на държавите членки.

6. Европейското научноизследователско пространство – единен пазар за изследователите

6.1 Комисията изхожда от това, че европейското научноизследователско пространство ще бъде завършено до 2014 г. Комитетът счита това за желателно, но изразява съмнение, че може да бъде постигнато. За тази цел трябва да бъдат изпълнени критериите на единния пазар, например европейския общностен патент или единния пазар за изследователите⁽²⁷⁾.

6.2 Въз основа на Решението на Съвета⁽²⁸⁾ от 2 март 2010 г. Комитетът вижда нужда от спешни действия за подобряване на незадоволителното социално положение на младите учени, работещи в публични изследователски организации и университети, което категорично противоречи на целта професията на учения да стане особено привлекателна, но в никакъв случай да не бъде поставяна в по-лошо положение от сравнимите с нея професии.

6.3 Комитетът отбелязва, че научните организации в някои държави членки вече са създали известни подобрения в това отношение и са положили усилия за постигане на по-нататъшни подобрения. Той признава също така, че Комисията полага усилия за подобрения, включително чрез програмите „Мария Кюри“ и „Еразъм“.

6.4 Същината на проблема е в системите на възнаграждения и социалните системи на публичния сектор на държавите членки, в съответствие с които обикновено се изплащат възнаграждения на учените, работещи в публични научноизследователски организации и университети. Тези системи обикновено предполагат непрекъсната кариера при един и същи работодател, за която и се възнаграждават работещите. Именно поради това те не съответстват на специалните нужди на науката и научните изследвания.

6.5 При тях не се отчита и не се възнагражда нито сложният и дълготраен процес на подбор, включително и придобиването на докторска степен, през който вече е трябвало да преминат успешно младите учени, нито фактът че при тях, поне в началото, не става дума за непрекъсната кариера, а за временни трудови договори, често без каквато и да е перспектива за продължаване или назначаване по-късно на постоянен трудов договор. Освен това напълно основателната постоянна загриженост за професионалното бъдеще и свързаните с него финансови разходи се отразяват негативно не само на насочената към науката и научните изследвания работна сила, но и на отношенията с личния партньор и създаването на семейство.

⁽²²⁾ Вж. бележка под линия 10.

⁽²³⁾ Вж. също COM(2011) 931 final. Комитетът ще изготви отделно становище по този въпрос.

⁽²⁴⁾ Вж. във връзка с това <http://www.iter.org/>.

⁽²⁵⁾ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 127, параграф 4.5.1.

⁽²⁶⁾ COM(2008) 468 final и ОВ С 228 от 22.9.2009 г., стр. 56.

⁽²⁷⁾ Вж. ОВ С 44, 16.2.2008 г., стр. 1, параграф 1.3.

⁽²⁸⁾ Вж. бележка под линия 1.

6.6 Този значително увеличен социален риск обаче не се компенсира нито чрез съответен по-висок доход, нито чрез по-добро социално осигуряване. Не се отчита също така, че за успешна кариера в системата на науката е необходима поне минимална степен на мобилност; напротив, тези системи обикновено дори се отразяват негативно на мобилността.

6.7 Системите на възнаграждения в държавите членки са слабо съвместими помежду си и е почти невъзможно да бъде прехвърлян събраният при работа в чужбина „социален капитал“, което в допълнителна степен се отразява негативно върху мобилността между държавите членки.

6.8 Поради това би било спешно необходимо системите на възнаграждения и социалните системи на държавите членки да бъдат адаптирани към изискванията се специални условия за учените. Тъй като обаче тази цел би била постигната едва след много продължителен процес, Комитетът изтъква посоченото по-горе решение на Съвета и от своя страна препоръчва Комисията да продължава упорито своите усилия, за да създаде заедно с държавите членки специален фонд (финансиран от социалния фонд), който да компенсира чрез съответни допълнителни компенсации посочените по-горе неудобства за младите учени. Тези компенсации трябва да отчитат както по-високия социален риск на временните договори, така и „социалния капитал“, който намалява или изчезва при мобилността (най-вече между държавите).

7. Удобство за ползвателите и информация – кратък наръчник – консултантски центрове

7.1 Комитетът повтаря своя настойчив призив към Комисията, с оглед на разнообразието от инструменти за финансиране, процеси, мрежи и специализирани термини (като проекти, общности на знанието и иновациите (ОЗИ), технологични платформи, партньорства за иновации, водещи инициативи, ERA-NET, съвместно програмно планиране, „Еразъм“, „Мария Кюри“, COST, EUREKA и т.н.) да изготви и да публикува в интернет разбираемо обобщено представяне и кратко описание, въз основа на което да станат ясни основните характеристики на отделните инструменти, както и свързаните с тях условия и цели. Това би било важен принос за опростяването и прозрачността, който би могъл да бъде отлично допълнение към иначе много добре функциониращия портал CORDIS.

7.2 Във връзка с това препоръчва те да се ограничат до основните аспекти и да не съдържат реклама или обосновка. Дори при представените тук документи Комитетът би приел като улеснение, ако в тях беше отделено съответно по-малко място на философски съображения и обобщено основното съдържание.

7.3 Заедно с това Комитетът препоръчва да бъде публикуван вариант на този наръчник, насочен по-специално към МСП и техните специални нужди и равнище на знания. Освен това трябва да се създадат компетентни консултантски центрове, като регионалните организации (например индустриалните и търговските камари) бъдат обучавани чрез специални семинари, за да могат да функционират като информационни бюра.

Брюксел, 28 март 2012 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON